

# Hypertekst schrijven als aanvullende didactiek: wat werkt? Een onderzoek naar de kwaliteit van betogende hyperteksten

1 juli 2008

Auteurs: [Henriëke Beldman](#), [Martine Braaksma](#)

Volume: [37](#)

Nummer: [5](#)

Pagina's: 3-19

## Documenten

- [vonk\\_jrg37\\_044.pdf](#)

3 hypertekst schrijven als aanvullende didactiek wat werkt een onderzoek naar de kwaliteit van betogende hyperteksten henriëke beldman martine braaksma in nederland wordt op het schoolexamen nederlands voor havo en vwo1 schrijfvaardigheid getoetst via een gedocumenteerde schrijfo opdracht leerlingen schrijven een zakelijke tekst zoals een betoog of uiteenzetting op basis van documentatie deze schrijfo opdracht sluit aan op het schrijfdossier dat door de leerling is opgebouwd tijdens de laatste schooljaren voor dit dossier moeten leerlingen verschillende tekstsoorten schrijven en uit informatie inhoudselementen ontwikkelen kiezen ordenen en verwerken in de tekst zowel bij het zoeken van informatie als bij het schrijven van de tekst speelt ict een belangrijke rol leerlingen kunnen er voor kiezen een hypertekst te ontwerpen een digitale tekst waarin informatie is georganiseerd als een netwerk en waarin tekstblokken met elkaar zijn verbonden via hyperlinks actieve verwijzingen door op een hyperlink te klikken kan de lezer van de ene pagina naar de andere pagina navigeren et meest bekende voorbeeld van teksten veelal op webpagina s met bijvoor een hypertekst is een website op beeld columns foto s en informatie over een website is het mogelijk om op hobby s een woord of een zinnetje te klikken en daarmee naar nieuwe informatie op een andere pagina te gaan in het achtergrond van het woord of de zin waarop geklikt wordt onderzoek bevindt zich de hyperlink de connectie tussen de twee pagina s een ander voor beeld van een hypertekst is een ency in 2005 startten martine braaksma en gert clopedie op cd rom uit interviews met rijlaarsdam met een meerjarig onderzoek2 leerlingen en vragenlijstonderzoek onder naar de effecten van het schrijven van leerlingen blijkt dat leerlingen bij het school hyperteksten op de schrijfvaardigheid en vak nederlands in nederland doorgaans kennisverwerving

van leerlingen het eerste geen hypertexten schrijven thuis daaren doel was te onderzoeken of het schrijven tegen schrijven veel leerlingen wel hyper van hypertexten leidt tot een verbetering in juli 2008 nummer 5 37e jaargang 4 de kwaliteit van gewone lineaire teksten het nadenken over het onderwerp van de uit eerder onderzoek is namelijk gebleken tekst en de inrichting of structurering van de dat aan het schrijven van lineaire teksten en tekst zal dat leiden tot een kennistoename aan het schrijven van hypertexten dezelfde nu zal als een schrijver schrijfprocessen ten grondslag liggen op een gewone lineaire der andere analyseren formuleren en plan tekst schrijft het ver nen braaksma rijlaarsdam janssen leidelijk voor hem zijn om de schrijver is 2007 leerlingen kregen destijds de op op oude schrijfpatronen probleem dracht om van kleine argumentatiestructur te vallen en niet oplossend bezig turen een betogend lineair tekstje te maken goed na te denken over wat kennis vergelijkbaar met klassiek lineair schrijven de structuur dit schrijven constructie en om korte betogende lineaire teksten om zal dan ook weinig effect bevordert te zetten in een argumentatiestructuur ver hebben op de toename gelijkbaar met de kern van hypertext van kennis bij het schrijven uit het onderzoek bleek dat schrijven van een hyper leerlingen bij deze laatste hypertext tekst ligt dit mogelijk achtige schrijftaken vaker planden en anders de meeste schrijvers zijn niet analyseerden dan leerlingen die de lineaire gewend aan het schrijven van een teksten schreven dat bleek van belang hiërarchische tekst met links van de ene voor de kwaliteit van de tekst leerlingen die pagina naar de andere en kunnen daarom vaker planden en analyseerden tijdens het niet terugvallen op oude patronen we hypertext schrijven schreven niet alleen veronderstellen dat schrijvers tijdens het een betere hypertext maar ook een betere schrijven van hypertexten actief hun kennis lineaire tekst een zoge construeren ze moeten expliciet beslis naamd transfereffect singen nemen over onder andere de kennelijk bieden hyper structuur van de tekst de te onderscheiden tekst schrijftaken veel inhoudselementen en over het type en de kennelijk bieden mogelijkheden om het plaatsing van de links de schrijver is hypertext belangrijke plannen en probleemoplossend bezig wat kennis schrijftaken veel analyseren te oefenen constructie bevordert dat het schrijven van mogelijkheden om hypertexten kennisverwerving positief kan het belangrijke het tweede doel van beïnvloeden bleek uit studies van stahl en plannen en het onderzoek was om bromme 2004 zij vonden positieve effec analyseren te na te gaan of het ten van het produceren van hypertexten oefenen schrijven van hyper op kennis over inhoudelijke relaties en teksten leidt tot een structuren in een bepaald domein toename van kennis in de jaren tachtig werd al betoogd dat schrijven een manier is om de opzet van het onderzoek kennis te transformeren en daarmee om kennis op te doen zie o a bereiter scardamalia 1987 de schrijver van een het meerjarige onderzoek naar de effecten tekst moet zijn kennis namelijk actief van hypertexten schrijven bestaat uit gebruiken tijdens het schrijfproces als hij verschillende deelonderzoeken dit artikel de tekst schrijft in een wisselwerking met beschrijft het eerste deelonderzoek voor dit 37e jaargang nummer 5 juli 2008 5 onderzoek hebben we samen met zeven een betoog te schrijven over het onderwerp leraren nederlands een lessenserie van vijf goede doelen in tabel 1 staat de opbouw lessen ontwikkeld waarin leerlin-

gen leren van de lessenserie<sup>3</sup> tabel 1 opbouw lessenserie betoog schrijven les doelen en bijbehorende activiteiten 1 doel 1 algemene introductie op de lessenserie activiteiten lezen van en uitleg over een schema met de opbouw en belangrijkste inhoud van de lessenserie doel 2 verwerven van inhoudskennis over het onderwerp goede doelen het activeren van voorkennis over goede doelen activiteiten maken van begrippenwebben over goede doelen denken over criteria voor goede doelen en het schrijven van een definitie van goede doelen 2 doel 1 verwerven van inhoudskennis over goede doelen concretiseren van de criteria voor goede doelen activiteiten bedenken van een niet bestaand goed doel in de nabijheid van de school doel 2 verwerven van kennis over argumentatie ervaren hoe argumentatie retorisch werkt activiteiten spelen van een simulatiespel een jury overtuigen van het bedachte goede doel door het houden van een posterpresentatie 3 doel 1 verwerven van inhoudskennis over goede doelen activiteiten kiezen van een actuele kwestie over goede doelen het lezen van documentatie over de gekozen kwestie en het innemen van een standpunt binnen die kwestie doel 2 verwerven van kennis over argumentatie de structuur van argumentatie activiteiten bedenken van argumentatie voor het standpunt met hulp van de documentatie en het ordenen van de hoofdargumenten en onderschikkende argumenten in een argumentatiestructuur doel 3 verwerven van kennis over presentationele aspecten van schrijven activiteiten schrijven van een eerste versie van de inleiding van het betoog die de aandacht trekt van het publiek juli 2008 nummer 5 37e jaargang 6 4 doel 1 verwerven van kennis over presentationele aspecten van schrijven activiteiten en uitleg over oefenen met en presenteren van adviezen voor aandacht trekken van publiek rekening houden met verschillende soorten lezers en gestructureerd argumentatie aanbieden doel 2a verwerven van kennis over technische aspecten van hypertexten schrijven alleen hypertext conditie activiteiten uitleg over en oefenen met de technische aspecten van het schrijven van hypertexten doel 2b uitvoeren van een opvulactiviteit om te compenseren voor de tijd die besteed wordt door de hypertext conditie aan de technische aspecten van het hypertext schrijven alleen lineaire conditie activiteiten invullen van een vragenlijst over schrijven en het schrijven van een recept voor een slecht humeur 5 doel 1 bijebrengen van alle aspecten uit de lessenserie inhoudskennis kennis over argumentatie en kennis over presentationele aspecten van schrijven activiteiten schrijven van een betoog over een actuele kwestie binnen het onderwerp goede doelen in hypertext vorm hypertext conditie of in lineaire vorm lineaire conditie de verkenning van het onderwerp speelt tekst vorm schreef en een lineaire groep die een grote rol in de lessen en is gebaseerd het betoog in lineaire normale tekstvorm op de principes van inquiry learning of schreef de leerlingen uit de hypertext ontdekkend leren hillocks 1982 1995 groep kregen natuurlijk eerst een korte leerlingen maakten onder andere een instructie hoe een hypertext computer begrippenweb over goede doelen ontdek technisch geschreven moet worden<sup>5</sup> ten en bediscussieerden criteria voor goede doelen en bedachten in groepjes een niet bestaand goed doel en presenteerden dat de kwaliteit van hypertexten voor een jury van klasgenoten<sup>4</sup> ook kregen de leerlingen een documentatiemap met o a kranten artikelen over goede doelen in de literatuur worden verschillende zaken na aanwi-

jzingen voor en oefeningen in het genoemd die bijdragen aan de kwaliteit van presenteren van argumentatie en het een hypertext zie bijvoorbeeld pander schrijven van aantrekkelijke lezersgerichte maat 2001 yoshimura 1998 soms wordt teksten schreven de leerlingen uiteindelijk hierbij expliciet bedoeld op websites maar een betoog over goede doelen hierbij zijn ook worden punten genoemd uit een de leerlingen verdeeld in twee groepen een onderzoekscontext die vergelijkbaar is met hypertext groep die het betoog in hyper de onze een aantal van deze punten is 37e jaargang nummer 5 juli 2008 7 structuur het is belangrijk dat de structuur om bij het opgavenformulier voor te van een document voor de lezer heel helder komen is het moet precies duidelijk zijn welk onderdeel van de tekst op welke pagina doelgroep een belangrijk kenmerk van een staat lezers moeten weten naar welke hypertext is dat hij multilineair is er zijn pagina zij gaan als zij op een link klikken en meerdere manieren om door een tekst te ook weten dat zij op de goede pagina wandelen sommigen noemen hypertext terecht zijn gekomen als je op een site op sten zelfs lezergeorienteerd een tekst die bij een link klikt die opgeven heet dan is het uitstekend gericht is op de lezer dit vraagt van prettig om op de aankomstpagina het de schrijver van de tekst goed nadenkwerk woord opgavenformulier of iets dergelijks over welke mogelijke routes hij de lezers van te zien staan ook is het voor een over zijn tekst wil bieden hij moet beslissen zichtelijke structuur goed als labels die op welke informatie hij van belang vindt en vergelijkbare takken van de boomstructuur daarom gemakkelijk bereikbaar en mis zitten qua vormgeving ook identiek gelabeld schien wel onontkoombaar maakt en welke worden dit maakt duidelijk dat zij op informatie hij optioneel hetzelfde niveau staan maakt hiervoor moet hij dus een goed beeld sommigen plaatsing van links er zijn verschillende hebben van zijn doel noemen plekken om een hyperlink te plaatsen in groep en hypertexten zelfs een framemenu technisch wat lastiger lezergeorienteerd omdat er een speciaal frame voor moet vormgeving wat ook een tekst die bij worden aangemaakt in een paginamenu zeker van belang is is uitstekend gericht is bijvoorbeeld een rijtje links bovenaan de dat een hypertext goed op de lezer eerste pagina of ingebed in de tekst dus verzorgd en overzichtelijk middenin een zin bezwaren tegen dat is een goed recht letter laatste zijn dat de lezer of de omringende type en niet te kleine of te tekst moet lezen om te begrijpen waar de grote letters nodigen de link heen gaat of juist te snel doorklikt lezer uit om de tekst te gaan lezen ook maar dan eigenlijk niet weet waar in de gaat de kwaliteit van de tekst omhoog als tekst hij terecht zal komen ook kan de de schrijver voldoende aandacht besteedt link door zijn uiterlijk onderstreept aan de teksten op de verschillende andere kleur belangrijker lijken dan zijn pagina s dit zijn kleine lineaire teksten op omgeving zich die daarom grammaticaal en tekstueel goed in elkaar moeten zitten benoeming van links uit onderzoek is gebleken dat het voor een lezer gemak voor het schrijven van een betogende kelijker is om door de hypertext te navi hypertext zoals de leerlingen in ons geren als de links expliciet zijn benoemd er onderzoek deden zijn nog wat extra zaken is dan relationeel gelinkt in tegenstelling tot van belang zo moet in ieder geval het autonoom linken wat inhoudt dat de relatie onderwerp van de tekst controversieel zijn tussen de twee pagina s niet duidelijk wordt anders valt er niets te overtuigen daarnaast gemaakt in het

voorbeeld van het opga heeft een goede betogende hypertext een venformulier zou dat betekenen dat het heldere hiërarchische structuur er is een beter is als de link heet hier moet u klikken stelling die wordt onderbouwd met argu juli 2008 nummer 5 37e jaargang 8 menten dit geldt overigens ook voor lineaire leerling hypertexten met een korte toe betogende teksten ook de argumenten lichting opgenomen<sup>7</sup> kunnen weer subargumenten of onder steunende informatie hebben in schema allereerst wat percentages alle leerlingen getekend komt dit eruit te zien als een gebruikten argumenten en subargumenten boomstructuur de schrijver doet er goed in hun tekst ongeveer 70 van hen aan een groot deel van zijn tijd te besteden noemde de kern van hun argumenten op de aan het maken van een argumentatie hoofdpagina van hun hypertext en werkte structuur de boomstructuur deze struc de argumenten en subargumenten uit op tuur kan dan gebruikt worden bij het maken subpagina s bij een tekst over de stelling van zijn hypertext ieder argument of dat goede doelen losgekoppeld zouden subargument krijgt een eigen pagina zo moeten worden van commerciële loterijen wordt de hypertext structuur gelijk aan de werd dan bijvoorbeeld op de hoofdpagina argumtatiestructuur als pro argument genoemd dat een koppeling leidt tot egoïsme op een om de leerlingen kennis op te laten doen subpagina werd dit argument vervolgens over het onderwerp een van de doelen uitgewerkt mensen doen alleen maar mee van dit onderzoek is uit ander onderzoek aan de loterij omdat ze kans maken op een gebleken dat het beter is om studenten grote prijs en mensen leren niet meer om hypertexten te laten schrijven met belangeloos wat geld te geven aan een meerdere doelgroepen voor ogen stahl goed doel bijna 80 van de leerlingen e a 2007 studenten die twee hyper introduceerde het onderwerp van de tekst teksten schreven over hetzelfde onderwerp op de hoofdpagina van de hypertext ruim maar voor twee verschillende doelgroepen de helft van de leerlingen nam ook een deden meer kennis op dan studenten die expliciet standpunt in een hypertext schreven over een onderwerp en de tekst dan een keer mochten leerlingen maakten niet altijd gebruik van herzien met maar een of geen doelgroep belangrijke voordelen of eigenschappen van voor ogen hypertext maar een kwart van de leerlingen maakte de links tussen de pagina s relationeel dus zodat duidelijk was wat de relatie was tussen de pagina s waartussen resultaten gelinkt werd en nog geen 10 hield in de structuur van de hypertext rekening met nadat het onderzoek in zeven havo de doelgroep door bijvoorbeeld optionele 4 klassen was uitgevoerd en de leerlingen informatie in de tekst aan te brengen of een betogende lineaire tekst of een maakte het mogelijk om in de tekst niet betogende hypertext hadden geschreven alleen naar subpagina s maar juist ook hebben we een model geconstrueerd om vanaf een subpagina terug naar de de hypertexten te analyseren<sup>6</sup> vervolgens hoofdpagina te linken zijn met dit model 29 hypertexten van leerlingen geanalyseerd en is de kwaliteit laten we vervolgens kijken naar de bepaald een aantal resultaten willen we structuur van de hypertext en dan uitgaan graag met u delen bovendien zijn ter van het ideaal de hiërarchische argumenta illustratie in de bijlage twee voorbeelden van tiestructuur de inhoud van de tekst heeft 37e jaargang nummer 5 juli 2008 9 een bijna volledige overlap met de structuur de samenhang van in de goede tekst van het document de hypertext een dat cons-

tante aantal komt de belangrijk criterium bij het beoordelen van woorden met de argumentatie de hypertexten op dit punt bleek het aantal genoemde variabelen structuur overeen woorden dat leerlingen gebruikten de is te verklaren met de met de resultaten lieten zien dat leerlingen die een volgende twee figu documentstructuur redelijk constant aantal woorden per pagina ren idealiter hebben gebruikten hun teksten beter structureer het standpunt en de den hun argumenten en subargumenten verschillende argu uitwerkten op de juiste plek namelijk op menten en subargumenten allemaal een subpagina s en niet op de hoofdpagina en eigen pagina in de hypertext document minder woorden nodig hadden om hun structuur en argumentatiestructuur komen punt te maken dan volledig met elkaar overeen in een hiërarchische structuur ziet dat er dan bijvoorbeeld uit als in figuur 1 figuur 1 documentstructuur is argumentatiestructuur standpunt ik vind dat link naar argument 1 link naar argument 2 argument 1 argument 2 link naar subargument 1 1 link naar subargument 2 1 link naar subargument 2 2 subargument 1 1 subargument 2 1 subargument 2 2 omdat op iedere pagina steeds een komt de argumentatiestructuur overeen met element van de tekst beschreven wordt de documentstructuur in de slechte tekst mag ervan worden uitgegaan dat alle niet in de goede tekst is het aantal woor pagina s een min of meer gelijk aantal den per pagina veel constanter dan in de woorden hebben vergelijk daarvoor in slechte tekst in de goede tekst schommelt figuur 2 de voorbeelden van een goede en het aantal woorden rond de 60 per pagina een slechte tekstindeling met de structuur terwijl de aantallen woorden per pagina in van figuur 1 hierboven in de goede tekst de slechte tekst veel verder uiteen liggen juli 2008 nummer 5 37e jaargang 10 figuur 2 voorbeeld van een goede en slechte tekstindeling met als gevolg respectievelijk wel en geen constant aantal woorden per pagina goed aantal woorden slecht aantal woorden p 1 inleiding 50 p 1 inleiding 110 p 2 argument 1 60 argument 1 p 3 subargument 1 1 53 p 2 subargument 1 1 166 p 4 argument 2 65 argument 2 p 5 subargument 2 1 48 subargument 2 1 p 6 subargument 2 2 57 p 3 subargument 2 2 57 gemiddelde afwijking van het gemiddelde afwijking van het aantal woorden per pagina 5 aantal woorden per pagina 37 een ander resultaat was dat leerlingen wat het betogende karakter van de hyper duidelijk minder moeite hadden met die teksten betreft bleek dat leerlingen die zich onderdelen van de opdracht die ook bewust waren van het betoogdoel over betrekking hebben op gewone betogende tuigen en daar in hun tekst ook rekening mee lineaire teksten de meeste leerlingen lieten hielden tekstueel ook meer rekening hielden zien dat zij wisten dat een betogende tekst met hun doelgroep havo 4 leerlingen de een hoofdstandpunt moet hebben en manier waarop de leerlingen hun doelgroep dat argumenten moeten probeerden aan te spreken was in de worden gebruikt ook meeste gevallen door hen te tutoyeren door het technisch laten wer zijn multilineaire eigenschappen heeft hyper ken van de links in een tekst echter meerdere mogelijkheden om de het schrijven hypertext was voor een doelgroep te bespelen zo kan een schrijver voor meerdere groot deel van de leer de lezers door de tekst heen leiden met links doelgroepen lingen geen probleem in welke volgorde wil hij dat zij de tekst lezen verhoogt de op onderwerpen waar zij is het de bedoeling dat de lezer alles leest of kennis nooit gerichte instructie mag hij ook bepaalde delen

overslaan zeker in hadden gehad zoals als voor meerdere doelgroepen geschreven het gebruik maken van wordt kan de schrijver hier veel creativiteit in de mogelijkheden van kwijt en kan hij zijn tekst doelgericht maken hypertext om je doel voor de leerlingen in dit onderzoek was dit groep te sturen en het structureren van echter te hoog gegrepen navigatie door de hypertexten scoorden zij minder goed de tekst was vaak niet mogelijk zelfs het alleen enige uitzondering daarop is dat de meeste teruglinken naar de hoofdpagina al niet leerlingen hun argumenten voor het eerst noemden op de hoofdpagina en uitwerkten wellicht is het goed als hier in de opdracht op subpagina s meer aandacht aan besteed wordt ver 37e jaargang nummer 5 juli 2008 11 wacht kan worden dat bij het nadenken zoek is om inzicht te krijgen in de leer en over de doelgroep en over de manier schrijfprocessen tijdens hypertext schrijf waarop zij de tekst lezen meer gestructureerd acht weken lang kwamen er iedere tureerd en geanalyseerd wordt en dit zou week 16 leerlingen uit 4 havo van een dan ook weer leiden tot betere teksten en school uit amsterdam naar het instituut meer kennis dit is ook wat eerder ge voor de lerarenopleiding om de lessenserie noemd onderzoek van stahl e a 2007 liet be- toog schrijven in hypertext vorm of zien het schrijven voor meerdere doelgroepen lineaire vorm te volgen de lessenserie is op pen verhoogt de kennis basis van onze ervaringen tijdens de eerste uitvoering flink herzien de leerlingen hebben onder andere een explicietere instructie gekregen voor het schrijven van hyper tot besluit teksten zo hebben ze het hypertext schrijven geoefend met het schrijven van over het algemeen zijn we best tevreden een minibetog vooral de structuur en de over de kwaliteit van de hypertexten die de keuze van de links kregen daarbij veel leerlingen in dit eerste deelonderzoek schreef aandacht daarnaast hebben ze elkaars ven zeker gezien de geringe alleen tech hypertexten becommentarieerd nische instructie die de leerlingen ontvingen toch denken we dat een meer de schrijfprocessen hypertext en lineair expliciete uitleg aan de leerlingen over de schrijven van alle leerlingen zijn tijdens de mogelijkheden en voordelen van hypertext afname van het onderzoek gelogd met het de argumentatiestructuur het relationeel computerprogramma inputlog8 en alle leer linken het multilineaire aspect en de activiteiten van de leerlingen zijn opge mogelijkheid om de doelgroep daarmee te nemen met videocamera s daarbij werkten bespelen de kwaliteit van de teksten beter vier leerlingen steeds onder hardop denk zal maken condities zij maakten de opdrachten hard op denkend en schreven hun hyper teksten als vervolg op het eerste deelonderzoek dat ook hardop denkend binnenkort hopen we besproken is in dit artikel heeft onlangs de verslag te kunnen doen van de leer en uitvoering van het tweede deelonderzoek schrijfactiviteiten die plaatsvinden tijdens plaatsgevonden doel van dit deelonder lineair en hypertext schrijven henriëke beldman martine braaksma instituut voor de lerarenopleiding universiteit van amsterdam henriëkebeldman gmail com braaksma uva nl juli 2008 nummer 5 37e jaargang 12 noten 1 havo hoger algemeen voortgezet onderwijs en vwo voorbereidend wetenschappelijk onderwijs zijn twee vormen van voortgezet onderwijs in nederland de leerlingen volgen eerst gezamenlijk een twee of driejarig gemeenschappelijk programma de basisvorming na de basisvorming kiest de leerling voor havo of vwo het programma van het havo bereidt leerlingen voor op het volgen van een opleid-

ing aan het hoger beroepsonderwijs hbo het vwo bereidt leerlingen voor op de universiteit naar onderwijsterminologie op taalunieversum.org 2 dit onderzoek wordt gefinancierd door nwo project 411 03 115 3 het lesmateriaal dat ontwikkeld is voor het onderzoek kan bekeken en gedownload worden van de website van martine braaksma ilo.uva.nl/homepages/martine/lesson\_series.htm als u de lessenserie wilt uitvoeren in uw klas en of mee wilt doen met onderzoeksactiviteiten kunt u contact opnemen via e-mail 4 zie voor toelichting en lesvoorbeelden van inquiry learning in de lessenserie braaksma en pistoor 2008 5 voor de nieuwsgierigen open een document in word schrijf een stukje tekst selecteer het woord of de zin waarvan u een hyperlink wilt maken klik op invoegen hyperlink blader naar het bestaande document waarnaar u wilt linken of typ het adres van de website en klik op ok en voila u hebt een hypertext 6 zie voor een beschrijving van het model en een analyse van de teksten de afstudeerscriptie van henriette beldman 2008 zij studeerde af bij huub van den bergh aan de universiteit utrecht 7 de hypertexten zijn noodgedwongen lineair weergegeven via de volgende website zijn ze hiërarchisch te bekijken ilo.uva.nl/homepages/martine/examples/hypertexts.htm 8 zie leijten en van waes 2006 en webh01.ua.ac.be/mleijten/inputlog/index.html 37e jaargang nummer 5 juli 2008 13 bibliografie beldman h 2008 de kwaliteit van hypertexten hypertext als middel tot structuur en kennis afstudeerscriptie universiteit utrecht bereiter c scardamalia m 1987 the psychology of written composition hillsdale nj lawrence erlbaum braaksma m pistoor e 2008 inquiry learning bij een lessenserie betoog schrijven levende talen magazine 95 3 p 16 20 braaksma m rijlaarsdam g janssen t 2007 writing hypertexts proposed effects on writing processes and knowledge acquisition educational studies in language and literature 7 4 p 93 122 hillocks g 1982 inquiry and the composing process theory and research college english 44 7 p 659 673 hillocks g 1995 teaching writing as reflective practice new york teachers college leijten m van waes l 2006 schrijfprocessen registreren met inputlog een data analyse van de interactie met de reeds geproduceerde tekst tijdschrift voor taalbeheersing 28 3 p 198 219 pander maat h 2001 over de structuur van digitale documenten tijdschrift voor taalbeheersing 23 4 p 289 318 stahl e bromme r 2004 learning by writing hypertext a research based design of university courses in writing hypertext in g rijlaarsdam series ed and g rijlaarsdam h van den bergh m couzijn vol eds studies in writing volume 14 effective learning and teaching of writing 2nd edition part 3 studies in writing to learn pp 547 560 dordrecht kluwer academic publishers stahl e bromme r stadler m jaron r 2007 learning by hypertext writing effects of considering a single audience versus multiple audiences on knowledge acquisition in m torrance l van waes d galbraith d eds writing and cognition research and applications pp 307 322 amsterdam elsevier yoshimura f 1998 on the use of hypertext to enhance awareness of the importance of rhetorical organization journal of technical writing and communication 28 3 p 227 236 juli 2008 nummer 5 37e jaargang 14 bijlage voorbeelden van hypertexten geschreven door havo 4 leerlingen hypertext 1 gemiddelde kwaliteit korte toelichting inleiding stellingname en slot op de hoofdpagina argumentatie op de subpagina s links hele zinsdelen ingebed in de tekst geen kopjes op de subpagina s wel een goede opmaak en goede lettergrootte hoofdpagina moeten goede doelen



anders georganiseerd worden om jongeren aan te spreken wat als je vanochtend niet lekker kon ontbijten niet een lekkere kop thee of koffie kon drinken wat als je vandaag niet naar school zou kunnen dat je voor je broertjes of zusjes moet zorgen of geld zou moeten verdienen wat als je ernstig ziek zou zijn en niet eens naar school zou kunnen dat je de hele dag in het ziekenhuis zou moeten liggen genoeg dingen die je liever niet zou willen meemaken maar ook genoeg dingen waar je in het dagelijks leven ook totaal niet bij stilstaat toch jongeren moeten meer aandacht aan goede doelen besteden link naar subpagina 1 1 dus eigenlijk zijn het niet alleen de jongeren die meer aandacht aan goede doelen moeten geven maar zijn het ook de goede doelen die meer aandacht aan de jongeren moeten geven link naar subpagina 1 2 hieruit kan je ook opmaken dat jongeren ook niet alleen geld hoeven te geven maar ook bijvoorbeeld een handtekening kunnen zetten of een muziekje kunnen downloaden waarom geven jongeren dan zo weinig aandacht link naar subpagina 1 3 mijn conclusie is dus dat goede doelen zich meer moeten bekend maken bij jongeren en als ze willen dat jongeren hen helpen dat ze dan meer moeten verzinnen dan alleen geld vragen dus doelen moeten zich meer promoten 37e jaargang nummer 5 juli 2008 15 subpagina 1 1 vanaf link jongeren moeten meer aandacht aan goede doelen besteden als je er bij stil zou staan wat er in deze wereld allemaal gebeurt zou je dan niet veel sneller geld geven jongeren geven te weinig aan goede doelen 70 van de jongeren staan positief tegenover goede doelen maar de helft ongeveer 50 geeft wel eens geld dit betekent dat organisaties veel meer jongeren aan zich kunnen binden dan op dit moment het geval is subpagina 1 2 vanaf link de goede doelen die meer aandacht aan de jongeren moeten geven er zijn wel een aantal doelen die aandacht aan jongeren besteden dit ook op heel verschillende manieren novib en download nl samen download day hebben de website downloadday.nl opgezet surf er eens heen hier kan je gratis muziek downloaden van honderden artiesten ze zijn niet geheel gratis na ongeveer 5 keer luisteren moet je voor de muziek betalen een deel van dit geld gaat dan naar het goede doel lowlands bied ook tijdens het muziekfestival een aantal goede doelen aan zo kan je bijvoorbeeld een t-shirt kopen waarvan het geld naar het goede doel gaat bovendien dragen de bekende mensen die optreden vaak zelf ook zo een t-shirts en handtekeningen worden ook veel opgehaald bij zulke festivalen en zo kan je nog wel meer goede doelen aangeven die misschien niet specifiek aandacht aan de jongeren zelf schenken maar wel dingen gebruiken die jongeren aantrekken juli 2008 nummer 5 37e jaargang 16 subpagina 1 3 vanaf link waarom geven jongeren dan zo weinig aandacht er zijn dus wel doelen die aandacht aan jongeren besteden of die het makkelijker maken om geld te geven wat is dan nu het probleem waarschijnlijk dat jongeren niet genoeg van deze doelen afweten misschien zouden de goede doelen zichzelf moeten gaan promoten de meeste jongeren zien goede doelen alleen als geld geven en dat trekt natuurlijk ook niet altijd aan vooral jongeren kun je beter inzetten om dingen te doen in plaats van hun geld te laten geven hypertekst 2 goede kwaliteit korte toelichting duidelijke structuur deze leerling heeft goed nagedacht over de doelgroep en over wat hij wil vertellen inleiding en stellingname op de hoofdpagina argumentatie voor tegenargumentatie en weerlegging op de subpagina slot op een subpagina

lezer wordt door tekst heen geleid kopjes op de subpagina s goede opmaak goede verdeling van woorden over de pagina s hoofdpagina zijn goede doelen loterijen goede doelen ja hoor het is eindelijk zover de postcode kanjer is eindelijk bij ons in de buurt gevallen en ik ja ik en mijn ouders hebben maar liefst een miljoen gewonnen we doen al jaren mee aan de loterij we wonnen nooit een cent maar door mee te doen hielpen we toch veel goede doelen aan geld en het is veel geld wat naar de doelen toegaat dit geloven we tenminste maar moeten we blij zijn met al het geld dat we winnen moeten we niet denken aan arme mensen die ondanks dat we ze steunen toch nog arm zijn zijn we niet egoïstisch om aan deze loterij mee te doen gaan loterijen en goede doelen samen 37e jaargang nummer 5 juli 2008 17 hierover zijn de meningen sterk verdeeld veel mensen zeggen door de prijzen zijn de goede doelen aantrekkelijk andere mensen zeggen het geld wat wij voor een lot betalen komt uiteindelijk niet bij de goede doelen terecht maar komt in de zakken van de prijswinnaars ik deel gedeeltelijk deze mening ik denk dat het vele geld dat jaarlijks wordt uitgekeerd aan de prijswinnaars flink gereduceerd kan worden zodat het geld wat er anders ingestoken wordt elders beter kan worden gebruikt ik heb hiervoor een aantal argumenten opgesteld argumenten voor link naar subpagina 1 1 argumenten die tegen kunnen worden gebruikt link naar subpagina 1 2 korte conclusie over deze stelling link naar subpagina 1 3 subpagina 1 1 vanaf link argumenten voor argumenten voor mijn vader haalt iedere week een lot met als hoop het winnen van een grote prijs maar gaat het daar uiteindelijk om is het besef dat je er mensen mee helpt weg ik denk inderdaad dat het weg is het gaat de mensen in dit welvarende land niet meer om het helpen van mensen die het een stuk minder hebben nee het gaat om geld verdienen steeds maar meer en maar meer moet het besef niet eens terugkomen dat mensen die het minder hebben die iedere dag weer hun best moeten doen om te overleven maar weer eens geholpen moet worden het lijkt me wel jaarlijks wordt er gemiddeld 95 miljoen euro aan prijzengeld uitgekeerd door goede doelen loterijen aan prijswinnaars worden deze mensen er blijer als ze denken aan het feit dat er aan de andere kant van de wereld mensen leven die honger hebben ziek zijn of dagelijks op de vlucht moeten voor mensen die hen iets aan willen doen terwijl het geld wat hen zo blij maakt eigenlijk voor deze arme bange mensen bedoeld in hun zakken gaat en hen een onbezorgd leven bezorgd zouden deze mensen zich niet ongelofelijk schuldig moeten voelen tegenover alle mensen die het veel minder hebben in deze wereld juli 2008 nummer 5 37e jaargang 18 het geld wat naar de goede doelen gaat wordt zeker heel goed besteed maar het aantal goede doelen is nog zo beperkt de oplossing hiervoor is zo makkelijk te vinden halveer het prijsgeld en een groot aantal goede doelen is ongelofelijk op weg geholpen tot het behalen van hun ideaal het is voor nieuwe goede doelen vreselijk moeilijk om goede doelen loterijen als sponsor te krijgen en dan te bedenken dat de oplossing voor dit probleem zo makkelijk is ga naar argumenten die tegen kunnen worden gebruikt link naar subpagina 1 2 subpagina 1 2 vanaf link argumenten die tegen kunnen worden gebruikt argumenten die tegen worden gebruikt wie het kleine niet eert is het grote niet waard er zullen vast veel mensen zijn die dit zullen denken maar is dit terecht zullen we dit argument niet terug kunnen kaatsen zouden de winnaars van die grote geldprijzen

ook zo tevreden zijn met 25 euro zouden zij ook zo blij zijn met dit kleine bedrag wij mensen uit het welvarende nederland kunnen makkelijk leven zonder dit grote geld terwijl het geld zo hard nodig is voor het weder opbouwen van arme landen waar levensgevaarlijke ziektes heersen en dagelijks mensen sterven aan honger als wij nederlanders het voor ons kleine niet eren dan zijn wij het grote zeker niet waard er zijn mensen die loterijen die goede doelen steunen heel goed vinden het is aantrekkelijk voor mensen om een goed doel te steunen als ze er zelf ook iets beter van worden maar is het dan al zo erg in dit land moeten wijzelf overal beter van worden kunnen we al geen rekening meer houden met de mensen die minder hebben moeten wij alsmaar meer terwijl mensen aan de andere kant van de wereld sterven van de honger dorst of oorlog ik dacht het niet en het zal onmenselijk zijn als iemand zou ontkennen dat dit leed van al deze miljoenen mensen hem niets deed ga naar conclusie link naar subpagina 1 3 37e jaargang nummer 5 juli 2008 19 subpagina 1 3 vanaf link korte conclusie over deze stelling conclusie de conclusie lijkt me makkelijk te maken de vele arme mensen op deze aarde de aarde die vaak zo mooi is en op vele plekken zo bewonderenswaardig mooi geschapen is kunnen zoveel meer geholpen worden als wij rijke westerlingen meer gaan meeleven met deze grote groep mensen wij kunnen wel leven zonder de grote geldprijzen goede doelen zijn zo ongelooflijk geholpen met het geld wat ze extra krijgen als wij de mooie prijzen laten schieten het zal veel mensen ook een rustiger gevoel geven veel goede doelen die nog niet worden gesteund door de loterijen die kunnen nu ook een kans krijgen om hun ideaal nog meer werkelijkheid te kunnen worden dus de conclusie is makkelijk te maken het prijzengeld vervangen en het aan de goede doelen geven is de beste optie voor meer geluk in deze wereld armen zijn ermee geholpen en mensen hoeven zich niet meer schuldig te voelen over het geld wat zij wel hebben en de hulpbehoevenden niet juli 2008 nummer 5 37e jaargang 20 t u s s e n d o o r centrum nascholing onderwijs het centrum nascholing onderwijs cno universiteit antwerpen organiseert tijdens het eerste trimester van het schooljaar 2008 2009 de volgende cursussen voor leraren nederland 1 oktober 2008 dag van het nederlands wat doe ik met cde literatuur i s m stichting lezen met o a jan van coillie eva devos kris daems frank verbeeck hilde leon en an vermeyen 15 oktober 2008 efficiënt solliciteren een job op zich ren cde carl boel vanaf oktober 2008 luisteren en spreken 5de jaar 3 dagen nog niet bekend jan gilte cst 5 november 2008 gip eindwerk of projecten in de vrije ruimte cst annelies vandenberghen en pol ostyn 12 november 2008 nederlands schrijven op de werkplek cst eveline rerren 12 november 2008 wikiwiki aan de slag met wikipedia ren cde erwin taets 12 november 2008 nieuwe werkvormen voor samenwerkend leren cst hilde rombouts en mieke van grinsven inschrijvingen en inlichtingen universiteit antwerpen cno campus drie eiken cde universiteitsplein 1 2610 wilrijk tel 03 820 29 60 cno ua ac be stadscampus cst het brantijser sint jacobsmarkt 9 13 2000 antwerpen tel 03 220 46 81 danielle daniels ua ac be het cursusaanbod is online beschikbaar op ua ac be cno 37e jaargang nummer 5 juli 2008